

MINISTERSTWO FINANSÓW

INFORMACJA

**O STANIE ZOBOWIĄZAŃ
WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH
W I PÓŁROCZU W LATACH 2006 – 2008**

WARSZAWA, październik 2008

Spis treści:

1. PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE KSZTAŁTOWANIA SIĘ ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	3
2. ZBIORCZA INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	5
3. INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH GMIN.....	11
4. INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH POWIATÓW.....	15
5. INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU.....	18
6. INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH WOJEWÓDZTW.....	21
7. INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH ZWIĄZKÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	25
8. WNIOSKI DOTYCZĄCE STANU ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO.....	27
9. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW.....	29

1. PODSTAWY PRAWNE DOTYCZĄCE KSZTAŁTOWANIA SIĘ ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

W ustawie o finansach publicznych są ustanowione dwa ograniczenia dotyczące dopuszczalnej wysokości kwoty zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego.

Zgodnie z art. 169 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zm.), łączna kwota przypadających w danym roku budżetowym spłat rat kredytów i pożyczek, wraz z należnymi w danym roku, odsetkami od kredytów i pożyczek, wykupów papierów wartościowych emitowanych przez jednostki samorządu terytorialnego wraz z należnymi odsetkami i dyskontem, potencjalnych spłat kwot udzielonych przez jednostki samorządu terytorialnego poręczeń oraz gwarancji, nie może przekroczyć 15% planowanych na dany rok budżetowy dochodów jednostki samorządu terytorialnego.

Do końca 2006 r. ograniczenia, określone w art. 169 ust. 1, nie były stosowane do:

- ◆ emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej,
- ◆ poręczeń i gwarancji udzielonych samorządowym osobom prawnym realizującym zadania jednostki samorządu terytorialnego z wykorzystaniem środków pochodzących z funduszy strukturalnych lub z Funduszu Spójności Unii Europejskiej.

Natomiast, zgodnie z przepisem art. 170 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec roku budżetowego nie może przekroczyć 60% planowanych dochodów ogółem tej jednostki w tym roku budżetowym. Ponadto, ustawodawca, w regulacji art. 170 ust. 2 tej ustawy, określił, iż w trakcie roku budżetowego łączna kwota długu jednostki samorządu terytorialnego na koniec kwartału nie może przekraczać 60% planowanych w danym roku budżetowym dochodów tej jednostki.

Do końca 2006 r. ograniczenia, określone w art. 170 ust. 1 i 2, nie były stosowane do emitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciąganych w związku ze środkami określonymi w umowie zawartej z podmiotem dysponującym funduszami strukturalnymi lub Funduszem Spójności Unii Europejskiej.

Ustawą z dnia 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2006 r. Nr 249, poz. 1832), od 2007 r. wprowadzono nowe regulacje dotyczące limitów zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. Regulacje rozszerzyły zakres odstępstw od limitów w zakresie spłaty zobowiązań i długu jednostek, głównie poprzez wyłączenie z nich wyemitowanych papierów wartościowych, kredytów i pożyczek zaciągniętych w związku z umową zawartą z podmiotem dysponującym środkami z pomocy

udzielonej przez państwa Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym.

Podstawowym źródłem danych, dotyczących wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego, są sprawozdania z wykonania dochodów i wydatków budżetowych, jak również zobowiązań według tytułów dłużnych, sporządzone według zasad określonych rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 27 czerwca 2006 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej (Dz. U. Nr 115, poz. 781 ze zm.).¹

---

¹ Dane liczbowe zostały opracowane w oparciu o sprawozdania jednostek samorządu terytorialnego za I półrocze 2006 r. według stanu na dzień 13 września 2006 r., za I półrocze 2007 r. według stanu na dzień 20 sierpnia 2007 r., za I półrocze 2008 r. według stanu na dzień 18 sierpnia 2008 r. Dane te nie uwzględniają korekt nadesłanych w późniejszym terminie. Wielkości ujęto w zaokrągleniu do tysiąca złotych, na skutek czego powstały niewielkie rozbieżności w prezentowanych danych liczbowych.

2. ZBIORCZA INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w latach 2006-2008 przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	I półrocze			Dynamika	
	2006 r.	2007 r.	2008 r.	3:2	4:3
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Zobowiązania JST według tytułów dłużnych	20 549 564	23 434 517	23 623 134	114,0	100,8
w tym:					
papiery wartościowe	3 301 849	3 749 748	3 394 131	113,6	90,5
kredyty i pożyczki	16 969 343	19 410 097	20 015 493	114,4	103,1
wymagalne zobowiązania	278 372	270 938	210 007	97,3	77,5

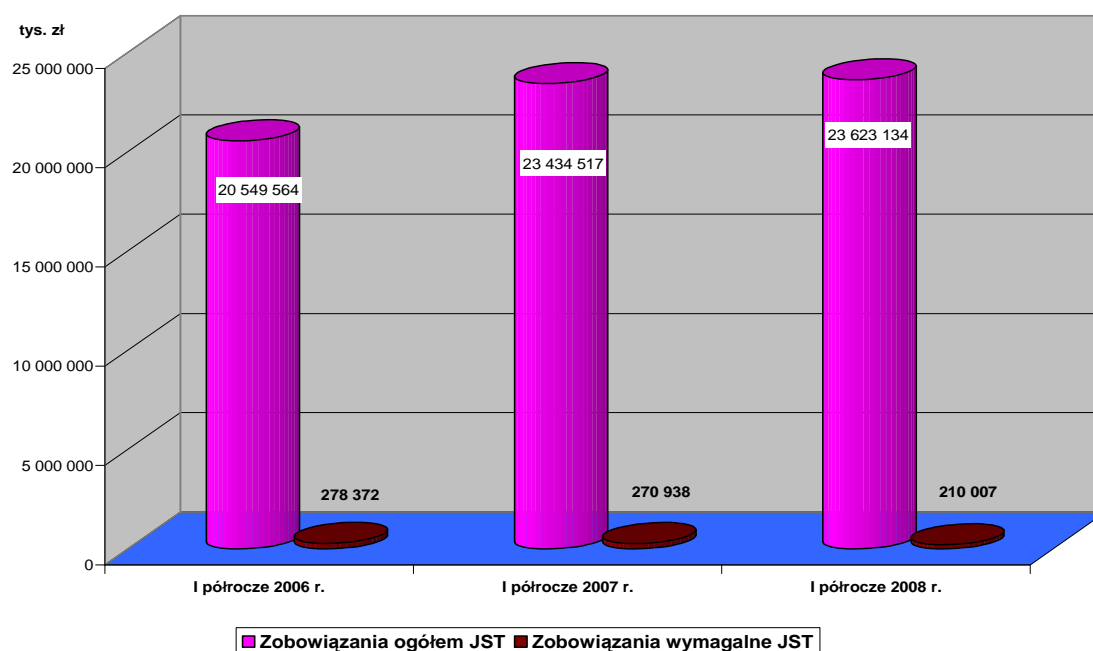
Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów JST za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Łączna kwota zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu 2008 r. była wyższa w porównaniu do zobowiązań I półrocza 2007 r. o 0,8%. Wzrost zadłużenia w I półroczu 2008 r. w odniesieniu do I półrocza 2007 r. był mniejszy o 13,2 punktu procentowego, od tempa wzrostu zadłużenia, które było w I półroczu 2007 w odniesieniu do I półrocza 2006 r.

W I półroczu 2008 r. zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego wynosiły 23.623.134 tys. zł i w 87,9% były to zobowiązania wobec podmiotów krajowych.

W I półroczu 2008 r. kwota zobowiązań z tytułu papierów wartościowych w porównaniu do analogicznego okresu roku 2007 r. zmniejszyła się o 9,5%. Natomiast zobowiązania wymagalne I półrocza 2008 r. zmniejszyły się w porównaniu do I półrocza 2007 r. o 22,5%.

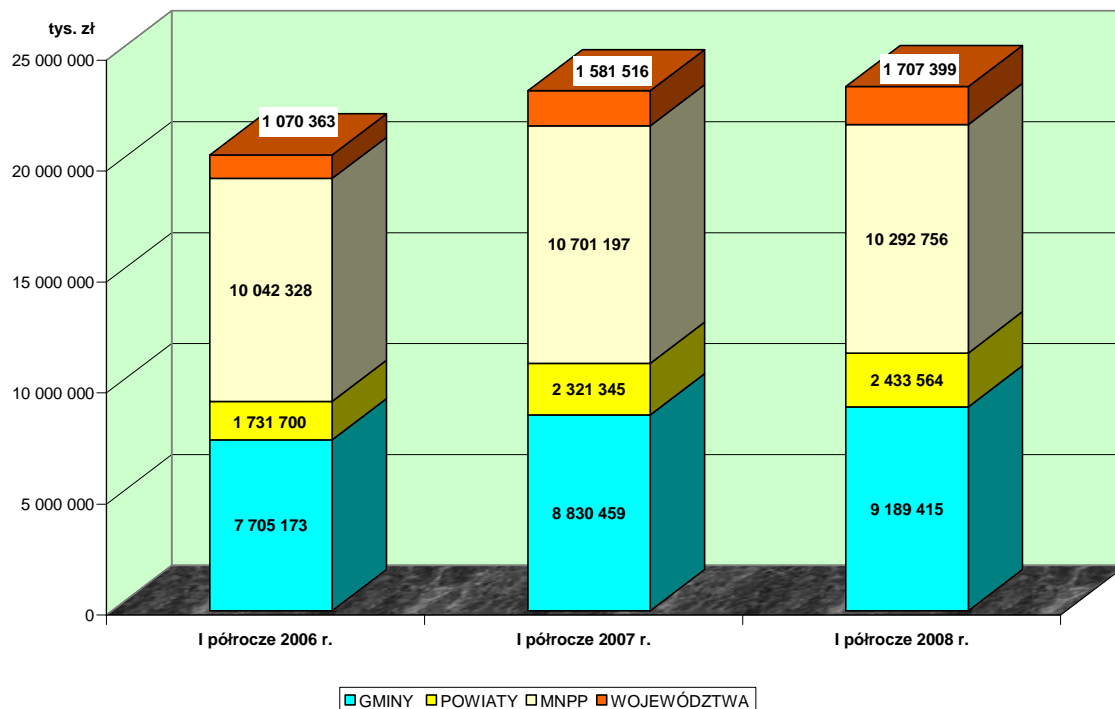
Zobowiązania ogółem i zobowiązania wymagalne ogółem jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w latach 2006-2008

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów JST za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. 80,0% zobowiązań wymagalnych dotyczyło zobowiązań z tytułu dostaw towarów i usług.

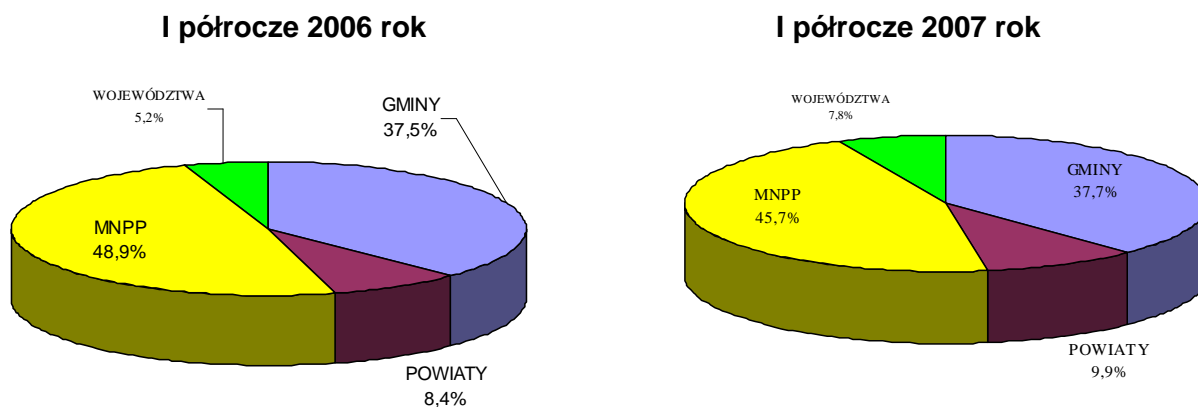
Zobowiązania ogółem poszczególnych kategorii jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w latach 2006-2008

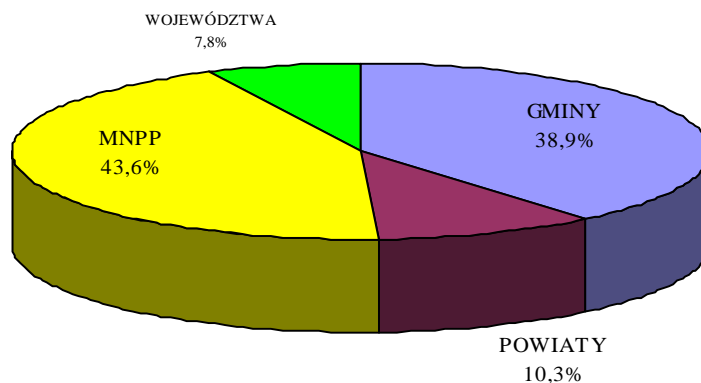
Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów JST za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Najwyższy wzrost zobowiązań w I półroczu 2008 r. w porównaniu do I półrocza 2007 r. nastąpił w województwach – o 8,0%, natomiast w miastach na prawach powiatu zobowiązania zmniejszyły się o 3,8%.

Udział zobowiązań poszczególnych kategorii jednostek samorządu terytorialnego w zobowiązaniach ogółem w I półroczu w latach 2006-2008

I półrocze 2008 rok

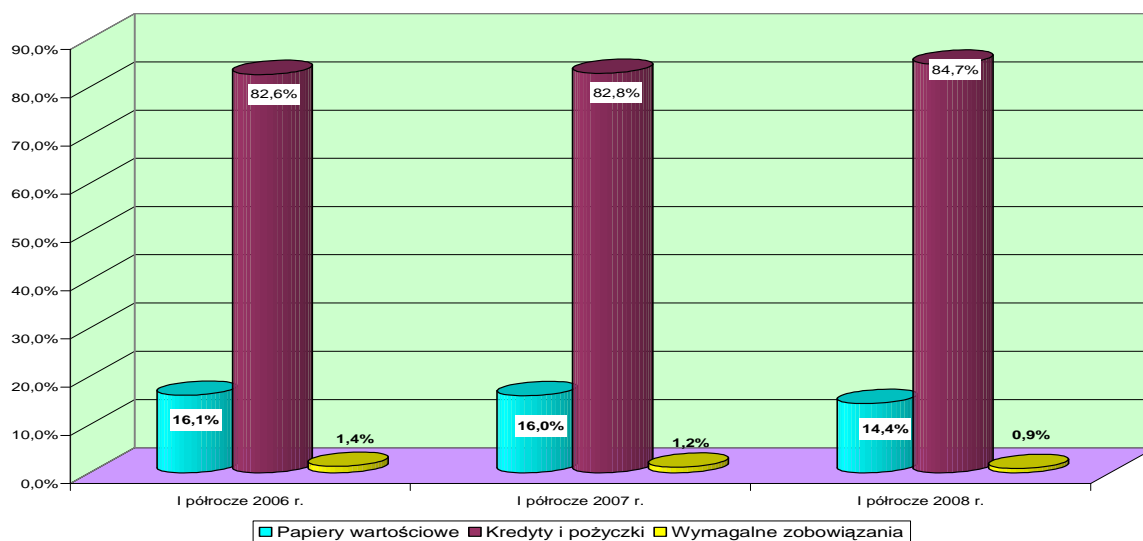
Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów JST za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W łącznej kwocie zobowiązań wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, największy udział stanowią zobowiązania miast na prawach powiatu. Ich udział w zobowiązaniach ogółem w I półroczu w latach 2006 - 2008 zmniejszał się i wynosił odpowiednio: 48,9%, 45,7% i 43,6%.

Udział zobowiązań gmin w zobowiązaniach ogółem utrzymywał się na podobnym poziomie w I półroczu w latach 2006 - 2007 i wynosił odpowiednio: 37,5% i 37,7%. Natomiast w I półroczu 2008 r. udział ten wzrósł do 38,9%.

Udział zobowiązań powiatów w zobowiązaniach ogółem w omawianym okresie zwiększał się i wynosił odpowiednio: 8,4%, 9,9% i 10,3%. Najmniejszy udział w łącznej kwocie zobowiązań wszystkich jednostek samorządu terytorialnego stanowią zobowiązania województw. Ich udział w zobowiązaniach ogółem jednostek samorządu terytorialnego wzrósł z 5,2% w I półroczu 2007 r. do 7,2% w I półroczu 2008 r.

Struktura zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego według tytułów dłużnych w I półroczu w latach 2006-2008

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów JST za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W strukturze zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w latach 2006-2008 największy udział stanowią kredyty i pożyczki – ponad 82%. Ich udział – jak pokazuje powyższy wykres – utrzymywał się na prawie nie zmienionym poziomie w I półroczu w latach 2006 - 2007 i wynosił odpowiednio: 82,6% i 82,8%. Natomiast w I półroczu 2008 r. udział ten wzrósł do 84,7%. Drugie miejsce w strukturze zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego zajmują zobowiązania związane z emisją papierów wartościowych, które w I półroczu ostatnich trzech lat stanowiły odpowiedni 16,1%, 16,0% i 14,4% zobowiązań ogółem.

Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w latach 2006 – 2008 oraz relację zobowiązań do planowanych dochodów przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	I półrocze 2006 r.	I półrocze 2007 r.	I półrocze 2008 r.
1	2	3	4
Dochody ogółem JST (w tys. zł)	113 360 582	125 978 389	143 401 808
Zobowiązania ogółem JST (w tys. zł)	20 549 564	23 434 517	23 623 134
Zobowiązania JST związane z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej⁽¹⁾ (w tys. zł)	1 210 362	2 224 183	2 092 260
Relacja zobowiązań do dochodów planowanych ogółem (w %%)	18,1	18,6	16,5
Wskaźnik udziału zobowiązań bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej ⁽¹⁾ w dochodach planowanych ogółem (w %%)	17,1	16,8	15,0

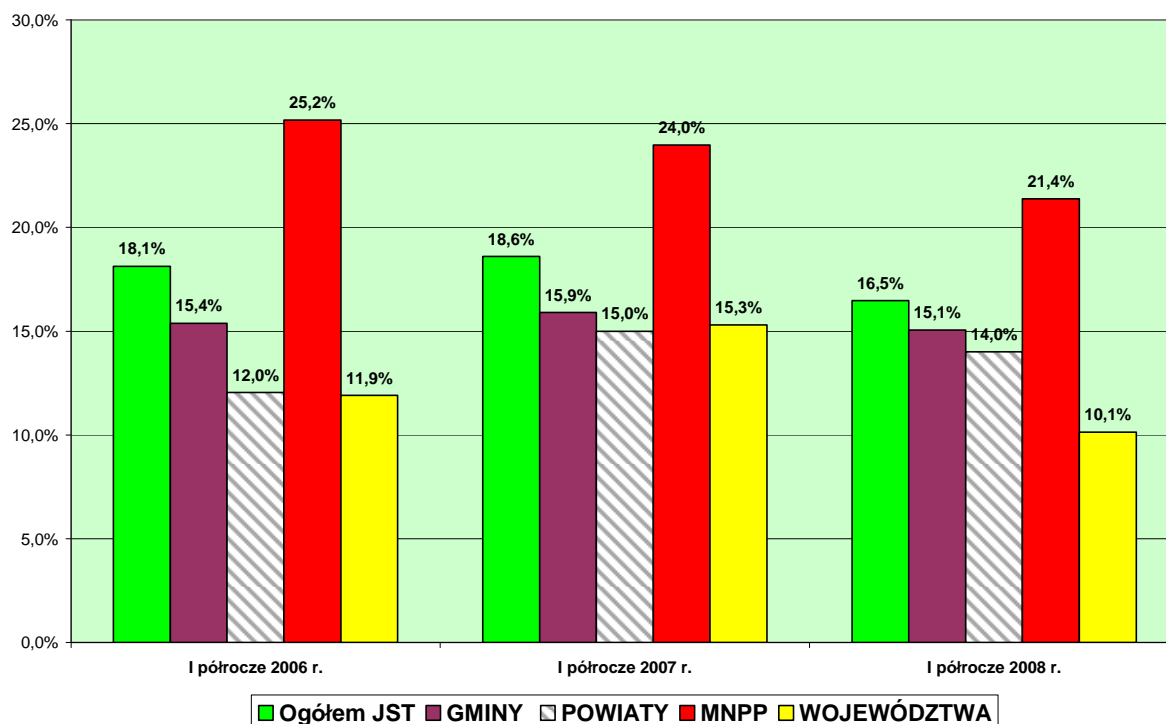
1) do końca 2007 r. środki z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, od 2008 r. środki o których mowa w art. 5 ust 3 ustawy o finansach publicznych

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów JST za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań ogółem w planowanych dochodach ogółem wyniósł 16,5% i był mniejszy w porównaniu do I półrocza 2007 r. o 2,1 punktu procentowego. Natomiast wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań w związku z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych w dochodach planowanych ogółem wyniósł 15,0% i był niższy w porównaniu ze wskaźnikiem z I półrocza 2007 r. o 1,8 punktu procentowego.

Wskaźnik zadłużenia poszczególnych kategoriach jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w latach 2006-2008

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów JST za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Wskaźnik zadłużenia w I półroczu 2008 r. w odniesieniu do I półrocza 2007 r. był niższy we wszystkich rodzajach jednostek samorządu terytorialnego. Największy spadek wskaźnika zadłużenia nastąpił w województwach – o 5,2 punktu procentowego i miastach na prawach powiatu o 2,6 punktu procentowego.

Wskaźnik ten w I półroczu w latach 2006 - 2008 był najwyższy w miastach na prawach powiatu i wynosił odpowiednio – 25,2%, 24,0% i 21,4%, natomiast najniższy w województwach i wynosił odpowiednio – 11,9%, 15,3% i 10,1%.

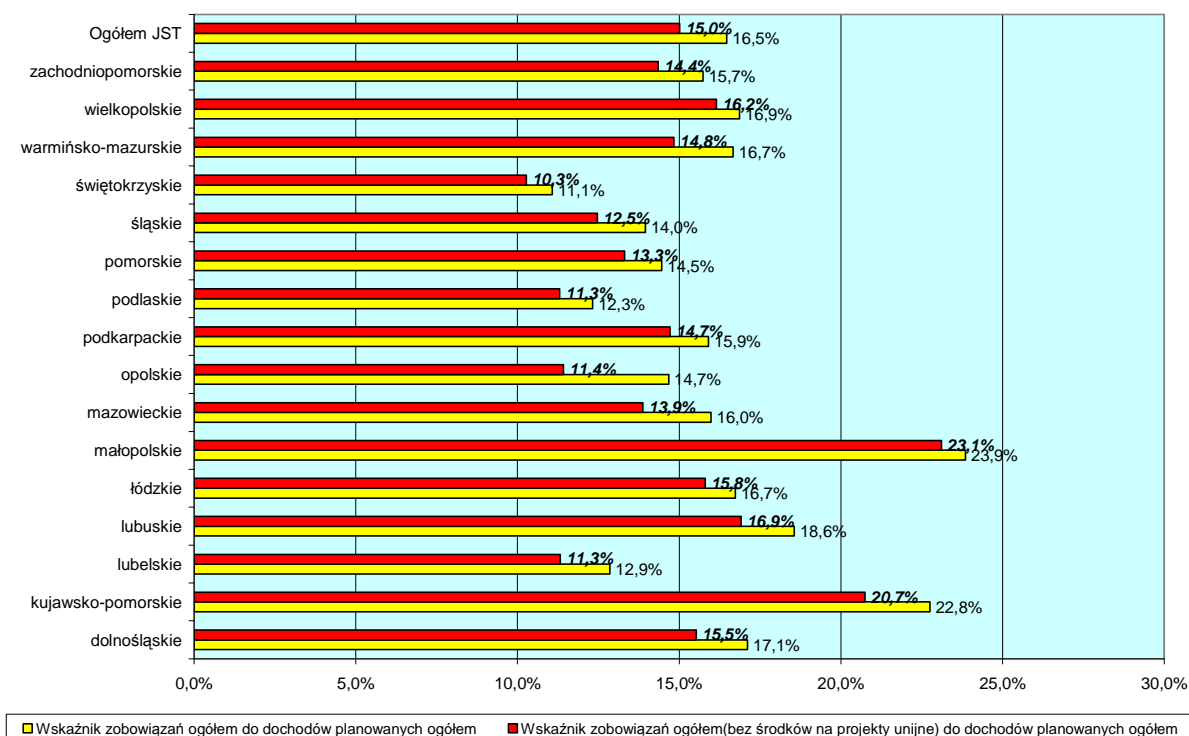
W I półroczu 2008 r. zadłużonych było 94,6% wszystkich jednostek samorządu terytorialnego.

Jednostki samorządu terytorialnego według wskaźnika zadłużenia w I półroczu w latach 2006-2008 prezentuje poniższa tabela:

Lata	Wyszczególnienie	Jednostki samorządu terytorialnego									
		ogółem	bez zobowiązań	zadłużonych	Wskaźnik zadłużenia						
					poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%
I półrocze 2006 r.	Liczba JST	2 808	143	2 665	1 093	847	458	189	61	14	3
	% JST	100	5,1	94,9	38,9	30,2	16,3	6,7	2,2	0,5	0,1
I półrocze 2007 r.	Liczba JST	2 808	129	2 679	963	921	508	214	55	14	4
	% JST	100	4,6	95,4	34,3	32,8	18,1	7,6	2,0	0,5	0,1
I półrocze 2008 r.	Liczba JST	2 808	153	2 655	1 091	835	456	189	66	16	2
	% JST	100	5,4	94,6	38,9	29,7	16,2	6,7	2,4	0,6	0,1

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów JST za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Udział zobowiązań ogółem oraz zobowiązań ogółem bez środków na projekty unijne w planowanych dochodach ogółem JST według województw w I półroczu 2008 r.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów JST za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. wskaźnik zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego według województw kształtował się na poziomie od 11,1% do 23,9%. Najmniej zadłużonymi jednostkami samorządu terytorialnego - jak pokazuje powyższy wykres - były jednostki województwa świętokrzyskiego, a najbardziej małopolskiego.

Kwota zobowiązań ogółem jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w 2008 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła w 2008 r. – 619,6 zł (w I półroczu 2007 r. - 614,2 zł).

Zbiorcze dane dotyczące zobowiązań ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca, zaciągniętych przez poszczególne rodzaje jednostek samorządu terytorialnego przedstawione są w załączniku.

W I półroczu 2008 r. wydatki na obsługę długu wyniosły 574.813 tys. zł, tj. 0,4 % planowanych wydatków ogółem i były wyższe o 17,0 % w stosunku do wydatków z I półrocza 2007 r.

Należy przy tym zaznaczyć, że do wydatków związanych z obsługą długu zaliczane są wydatki z tytułu rozliczeń z bankami związanych z obsługą długu publicznego, odsetki płacone od otrzymanych pożyczek i kredytów zagranicznych, odsetki i dyskonto od krajowych skarbowych papierów wartościowych oraz pożyczek i kredytów.

Z danych wykazanych przez jednostki samorządu terytorialnego, w części dotyczącej poręczeń i gwarancji, wynika, że według stanu na koniec I półrocza 2008 r. wartość nominalna niewymagalnych zobowiązań z tytułu poręczeń i gwarancji na koniec okresu sprawozdawczego, wyniosła 4.281.225 tys. zł, co stanowiło 3,0% planowanych rocznych dochodów ogółem tych jednostek, a w I półroczu 2007 r. udział ten wynosił 2,5%.

Jednostki samorządu terytorialnego udzieliły w I półroczu 2008 r. poręczeń i gwarancji w wysokości 619.912 tys. zł, tj. o 68,6 % więcej niż w I półroczu 2007 r.

Zbiorcze dane dotyczące zaciągniętych zobowiązań według tytułów dłużnych przez poszczególne rodzaje jednostek samorządu terytorialnego przedstawione są w załączniku.

3. INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH GMIN

Zobowiązania gmin I półroczu w latach 2006 - 2008 przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	I półrocze			Dynamika	
	2006 r.	2007 r.	2008 r.	3:2	4:3
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Zobowiązania gmin według tytułów dłużnych	7 705 173	8 830 459	9 189 415	114,6	104,1
w tym:					
papiery wartościowe	903 889	1 155 298	1 133 055	127,8	98,1
kredyty i pożyczki	6 597 065	7 506 210	7 917 061	113,8	105,5
wymagalne zobowiązania	204 219	165 217	135 924	80,9	82,3

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin w I półroczu w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

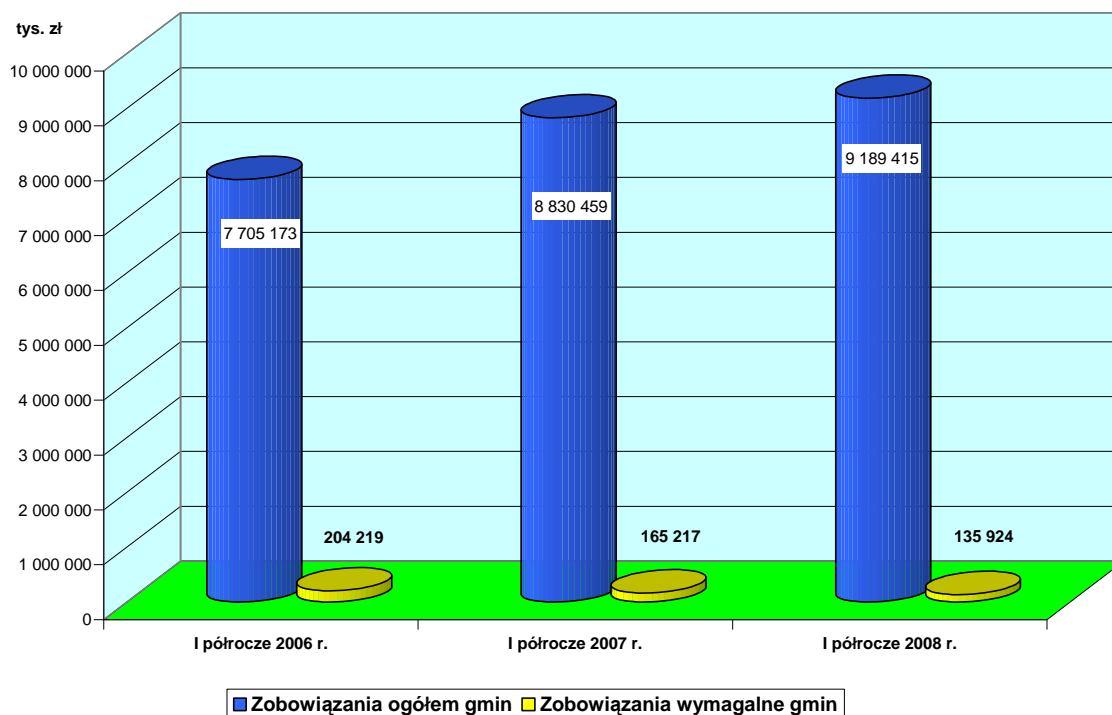
Łączna kwota zobowiązań gmin I półroczu w 2008 r. w porównaniu z I półrocza 2007 r. była wyższa o 4,1%. Tempo wzrostu zadłużenia w I półroczu 2008 r. w odniesieniu do I półrocza 2007 r. było mniejsze o 10,5 punktu procentowego, od tempa wzrostu zadłużenia, które było w I półroczu 2007 w odniesieniu do I półrocza 2006 r.

W I półroczu 2008 r. zobowiązania gmin wynosiły 9.189.415 tys. zł i w 99,9% były to zobowiązania wobec podmiotów krajowych.

Wśród zobowiązań gmin, w analizowanym okresie, zwiększyły się wyłącznie zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek – o 5,5%.

W I półroczu 2008 r. kwota zobowiązań z tytułu papierów wartościowych w porównaniu do I półrocza 2007 r. zmniejszyła się o 1,9%, natomiast zobowiązania wymagalne zmniejszyły się o 17,3%.

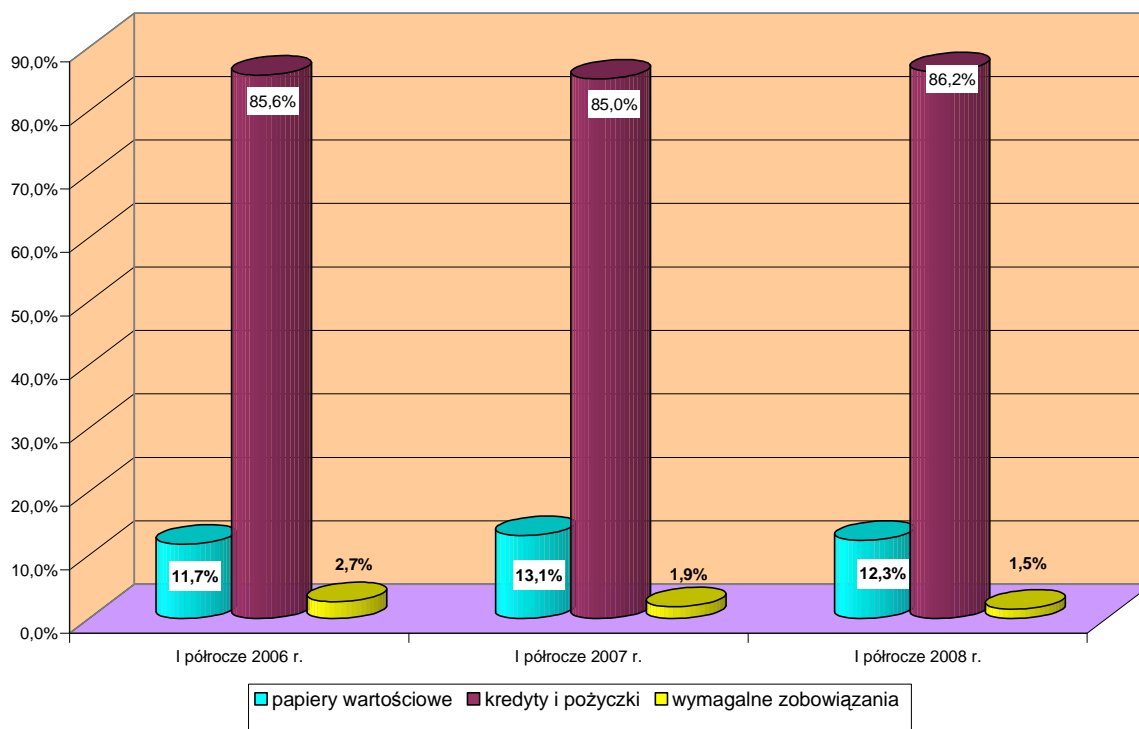
Zobowiązania ogółem i zobowiązania wymagalne ogółem gmin w latach w I półroczu w latach 2006-2008

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. 77,4% zobowiązań wymagalnych stanowiły zobowiązania z tytułu dostaw towarów i usług.

Struktura zobowiązań gmin według tytułów dłużnych I półroczu w latach 2006-2008

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W strukturze zobowiązań gmin w I półroczu w latach 2006-2008 największy udział stanowią kredyty i pożyczki. Ich udział w I połowie 2008 r. zwiększył się do 86,2, tj. 1,2 punktu procentowego w odniesieniu do I półrocza 2007 r. Drugie miejsce w strukturze zobowiązań zajmują zobowiązania związane z emisją papierów wartościowych. Udział tych zobowiązań w zobowiązaniach ogółem gmin w I półroczu 2008 r. zmniejszył się w porównaniu z I półroczem 2007 r. o 1,2 punktu procentowego. Zobowiązania wymagalne w analizowanym okresie zmniejszają się i ich udział w strukturze wykazuje tendencję spadkową.

Zobowiązania gmin w I półroczu w latach 2006 – 2008 oraz relację zobowiązań do planowanych dochodów przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	I półrocze 2006 r.	I półrocze 2007 r.	I półrocze 2008 r.
1	2	3	4
Dochody ogółem gmin (w tys. zł)	50 107 434	55 538 522	61 024 722
Zobowiązania ogółem gmin (w tys. zł)	7 705 173	8 830 459	9 189 415
Zobowiązania JST związane z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej⁽¹⁾ (w tys. zł)	444 998	510 846	529 465
Relacja zobowiązań do dochodów planowanych ogółem (w %%)	15,4	15,9	15,1
Wskaźnik udziału zobowiązań bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej ⁽¹⁾ w dochodach planowanych ogółem (w %%)	14,5	15,0	14,2

1) do końca 2007 r. środki z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, od 2008 r. środki o których mowa w art. 5 ust 3 ustawy o finansach publicznych

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań ogółem gmin w planowanych dochodach ogółem gmin wyniósł 15,1% i był niższy w porównaniu do I półrocza 2007 r. o 0,8 punktu procentowego.

Natomiast wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych wyniósł 14,2% i był niższy w porównaniu ze wskaźnikiem z I półrocza 2007 r. o 0,8 punktu procentowego.

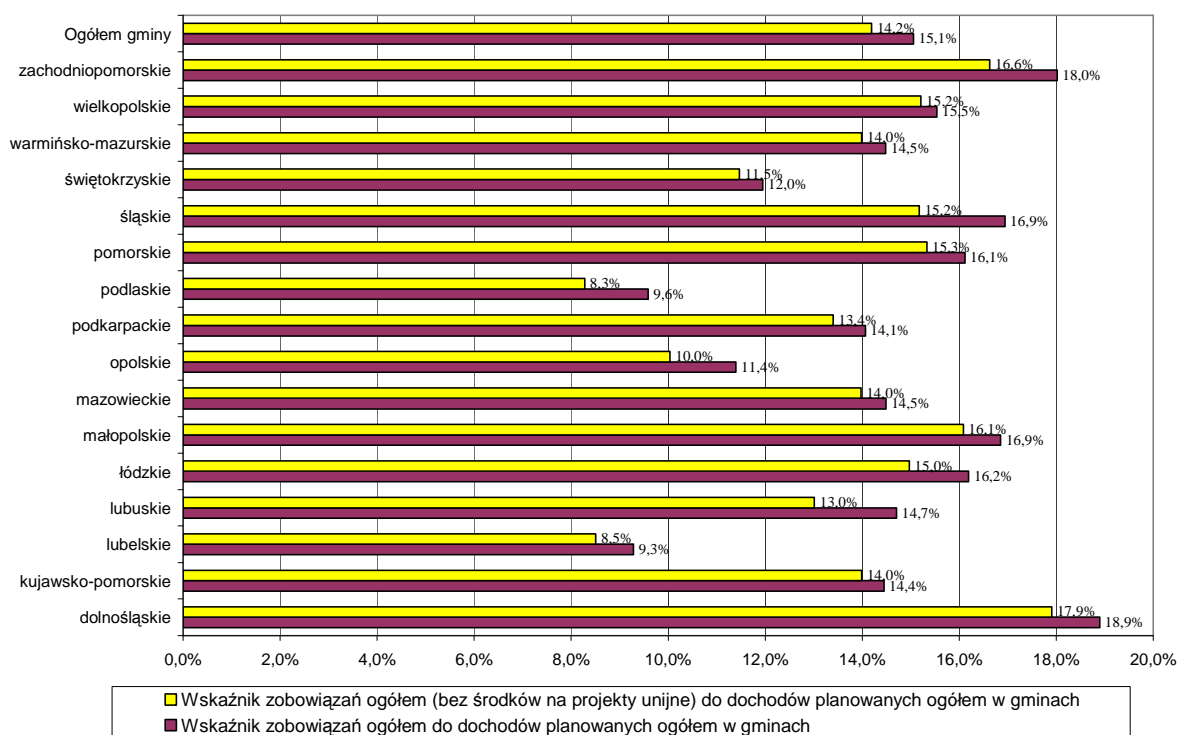
W I półroczu 2008 r. zadłużonych było 94,3% wszystkich gmin, a w I półroczu 2007 r. 95,0%. Spośród 2.413 gmin, 15 jednostek wykazało w swoich sprawozdaniach zadłużenie, które w relacji do dochodów planowanych przekraczało 50%. Wśród nich 2 gminy przekroczyło wskaźnik 60%, a 85,3% wszystkich gmin miało wskaźnik mniejszy niż 30%.

Gminy według wysokości wskaźnika zadłużenia w I półroczu w latach 2006-2008 prezentuje poniższa tabela:

Lata	Wyszczególnienie	Liczba gmin										
		ogółem	bez zobowiązań	zadłużonych	Wskaźnik zadłużenia							
					poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%	
I półrocze 2006 r.	Liczba gmin	2 413	131	2 282	922	740	394	159	51	13	3	
	% gmin	100	5,4	94,6	38,2	30,7	16,3	6,6	2,1	0,5	0,1	
I półrocze 2007 r.	Liczba gmin	2 413	120	2 293	845	791	428	169	43	13	4	
	% gmin	100	5,0	95,0	35,0	32,8	17,7	7,0	1,8	0,5	0,2	
I półrocze 2008 r.	Liczba gmin	2 413	137	2 276	952	727	378	144	60	13	2	
	% gmin	100	5,7	94,3	39,5	30,1	15,7	6,0	2,5	0,5	0,1	

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Udział zobowiązań ogółem oraz zobowiązań ogółem bez środków na projekty unijne w planowanych dochodach ogółem w gminach według województw w I półroczu 2008 r.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów gmin za 2 kwartały 2008 r. (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. wskaźnik zadłużenia gmin według województw kształtował się na poziomie od 9,3% do 18,9%. Najmniej zadłużonymi gminami - jak pokazuje powyższy wykres - były gminy województwa lubelskiego, a najbardziej dolnośląskiego.

Kwota zobowiązań ogółem zrealizowanych przez gminy w I półroczu 2008 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 362,3 zł (w I półroczu 2007 r. 348,2 zł)

Zbiorcze dane dotyczące zobowiązań ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca, zaciągniętych przez gminy przedstawione są w załączniku.

4. INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH POWIATÓW

Zobowiązania powiatów w I półroczu w latach 2006 - 2008 przedstawia poniższa tabela:

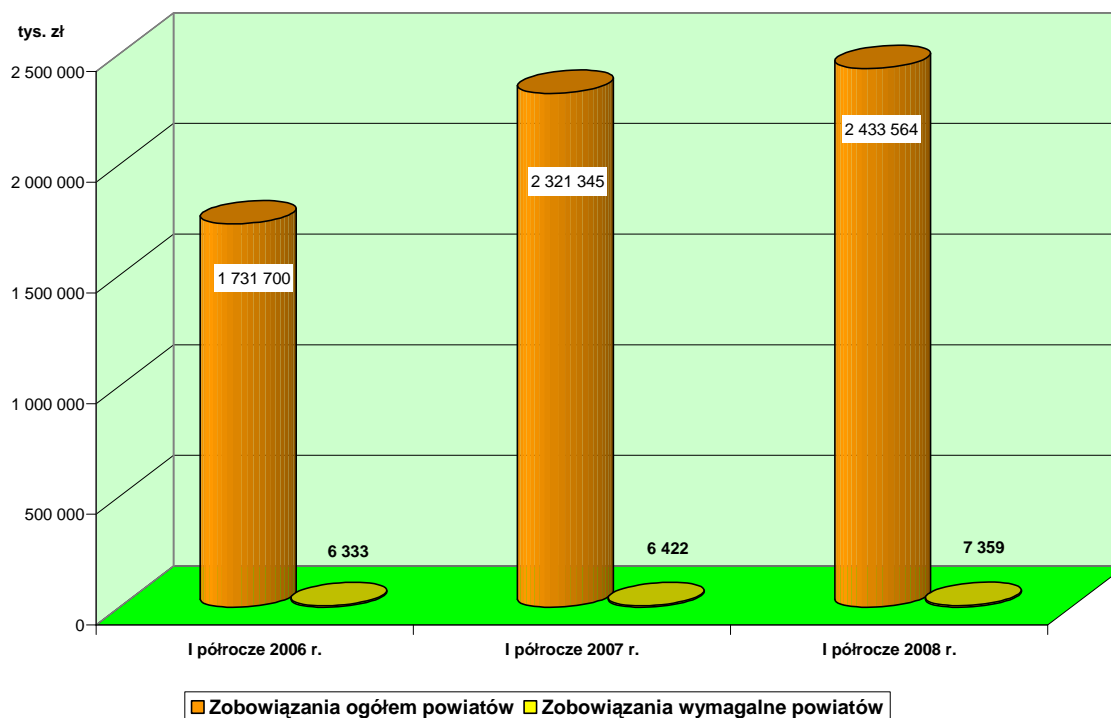
Wyszczególnienie	I półrocze			Dynamika	
	2006 r.	2007 r.	2008 r.	3:2	4:3
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Zobowiązania powiatów według tytułów dłużnych w tym:	1 731 700	2 321 345	2 433 564	134,1	104,8
papiery wartościowe	361 810	462 700	450 726	127,9	97,4
kredyty i pożyczki	1 363 557	1 852 223	1 975 355	135,8	106,6
wymagalne zobowiązania	6 333	6 422	7 359	101,4	114,6

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Łączna kwota zobowiązań powiatów w I półroczu 2008 r. była wyższa w porównaniu do zobowiązań zaciągniętych w I półroczu 2007 r. o 4,8%. Wzrost zadłużenia w I półroczu 2008 r. w odniesieniu do I półrocza 2007 r. był mniejszy o 29,3 punktu procentowego, od tempa wzrostu zadłużenia, które było w I półroczu roku 2007 w odniesieniu do I półrocza 2006 r.

Zobowiązania powiatów, to głównie zobowiązania wobec podmiotów krajowych i stanowiły one w I półroczu 2008 r. 99,94% zobowiązań ogółem.

Zobowiązania ogółem i zobowiązania wymagalne ogółem powiatów w I półroczu w latach 2006-2008

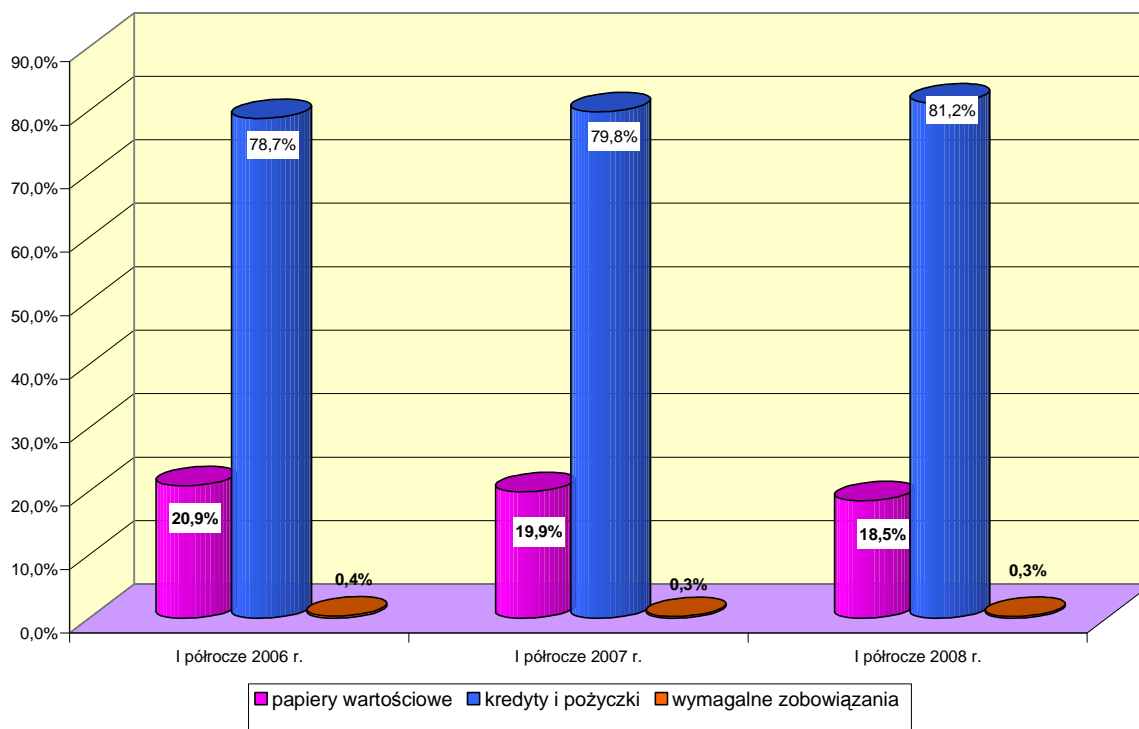

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. 73,4% zobowiązań wymagalnych stanowiły zobowiązania z tytułu dostaw towarów i usług

W strukturze zobowiązań powiatów w I półroczu w latach 2006-2008 największy udział stanowią kredyty i pożyczki. Ich udział w analizowanym okresie wynosił odpowiedni: 78,7%, 79,8% i 81,2%. Drugie miejsce w strukturze zobowiązań powiatów zajmują zobowiązania związane z emisją papierów wartościowych, których udział w zobowiązaniach ogółem powiatów zwiększył się w I półroczu 2008 r. w porównaniu do I półrocza 2007 r. o 1,4 punktu procentowego.

Struktura zobowiązań powiatów według tytułów dłużnych w I półroczu w latach 2006-2008

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów w I półroczu w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Zobowiązania powiatów w I półroczu w latach 2006 – 2008 oraz relację zobowiązań do planowanych dochodów przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	I półrocze 2006 r.	I półrocze 2007 r.	I półrocze 2008 r.
1	2	3	4
Dochody ogółem powiatów (w tys. zł)	14 374 743	15 471 836	17 367 102
Zobowiązania powiatów (w tys. zł)	1 731 700	2 321 345	2 433 564
Zobowiązania JST związane z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej¹⁾ (w tys. zł)	65 012	105 352	69 809
Relacja zobowiązań do dochodów planowanych ogółem (w %%)	12,0	15,0	14,0
Wskaźnik udziału zobowiązań bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej ¹⁾ w dochodach planowanych ogółem (w %%)	11,6	14,3	13,6

1) do końca 2007 r. środki z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, od 2008 r. środki o których mowa w art. 5 ust 3 ustawy o finansach publicznych

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów w I półroczu w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań ogółem powiatów w planowanych dochodach ogółem powiatów wyniósł 14,0% i był niższy w porównaniu do I półrocza 2007 r. o 1 punkt procentowy.

Natomiast wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych w I półroczu 2008 r. ukształtował się na poziomie 14,0% i był niższy w porównaniu do I półrocza 2007 r. o 0,7 punktu procentowego.

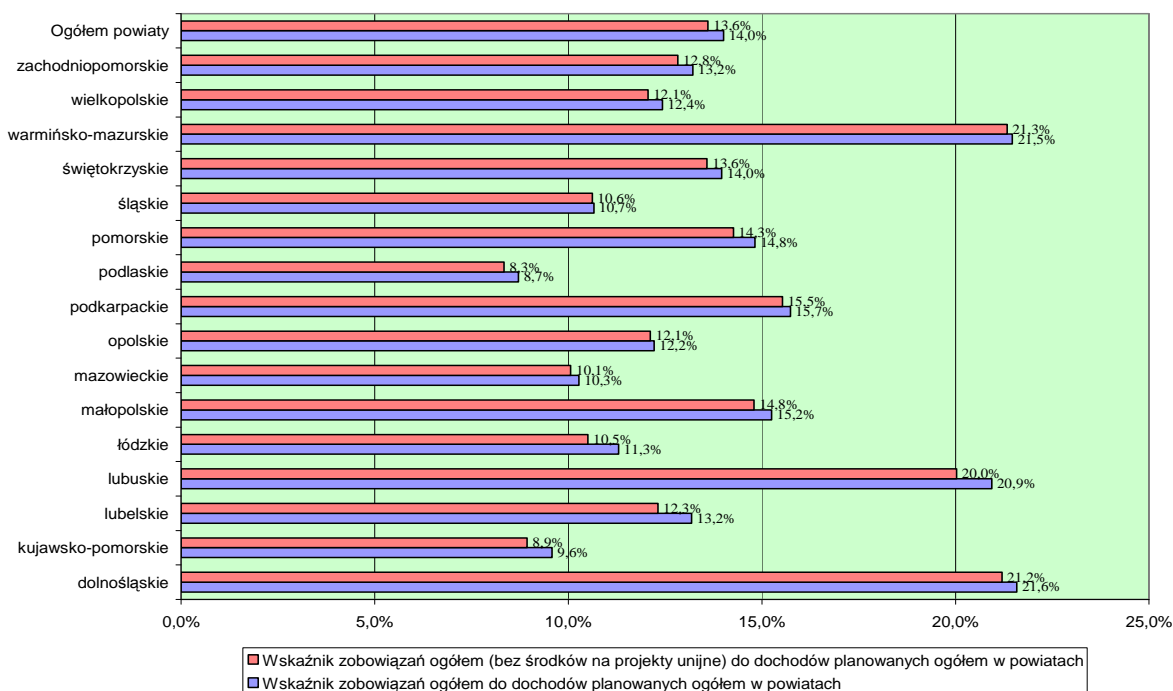
W I półroczu 2008 r., spośród 314 powiatów, 3 jednostki wykazały wskaźnik zadłużenia w przedziale 50%-60%. W żadnym powiecie zobowiązania nie przekroczyły 60% planowanych dochodów, a w 83,1% wszystkich powiatów zobowiązania ogółem stanowiły mniej niż 30% dochodów.

Powiaty według wysokości wskaźnika zadłużenia w I półroczu w latach 2006-2008 prezentuje poniższa tabela:

Lata	Wyszczególnienie	Liczba powiatów										
		ogółem	bez zobowiązań	zadłużonych	Wskaźnik zadłużenia							
					poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%	
I półrocze 2006 r.	Liczba powiatów	314	12	302	157	77	39	19	9	1	0	
	% powiatów	100	3,8	96,2	50,0	24,5	12,4	6,1	2,9	0,3	-	
I półrocze 2007 r.	Liczba powiatów	314	9	305	110	102	50	33	9	1	0	
	% powiatów	100	2,9	97,1	35,0	32,5	15,9	10,5	2,9	0,3	-	
I półrocze 2008 r.	Liczba powiatów	314	16	298	121	81	59	30	4	3	0	
	% powiatów	100	5,1	94,9	38,5	25,8	18,8	9,6	1,3	1,0	-	

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Udział zobowiązań ogółem oraz zobowiązań ogółem bez środków na projekty unijne w planowanych dochodach ogółem w powiatach według województw w I półroczu 2008 r.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów powiatów za 2 kwartały 2008 r. (Min. Fin.)

W I połowie 2008 r. wskaźnik zadłużenia powiatów w układzie wojewódzkim kształtował się na poziomie od 8,7% do 21,6%. Najmniej zadłużonymi powiatami - jak pokazuje powyższy wykres - były powiaty województwa podlaskiego, a najbardziej dolnośląskiego.

Kwota zobowiązań ogółem zrealizowanych przez powiaty w I półroczu 2008 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 95,9 zł (w I półroczu 2007 r. 91,5 zł).

Zbiorcze dane dotyczące zobowiązań ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca, zaciągniętych przez powiaty przedstawione są w załączniku.

5. INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH MIAST NA PRAWACH POWIATU

Zobowiązania miast na prawach powiatu w latach 2005-2007 przedstawia poniższa tabela:

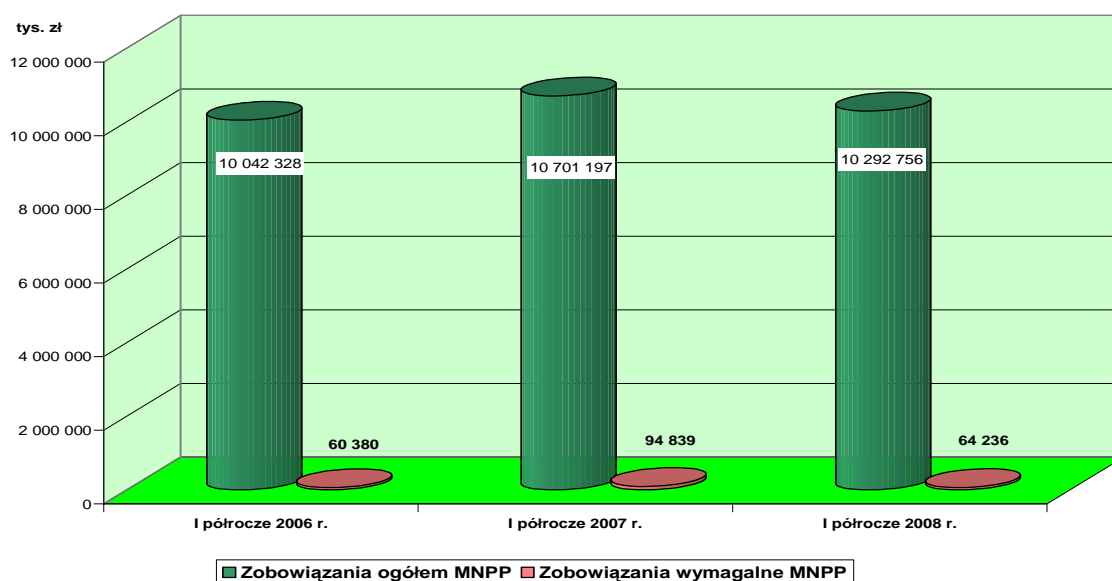
Wyszczególnienie	I półrocze			Dynamika	
	2006 r.	2007 r.	2008 r.	3:2	4:3
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Zobowiązania MNPP według tytułów dłużnych	10 042 328	10 701 197	10 292 756	106,6	96,2
w tym:					
papiery wartościowe	1 840 650	1 904 850	1 629 250	103,5	85,5
kredyty i pożyczki	8 141 298	8 701 508	8 599 267	106,9	98,8
wymagalne zobowiązania	60 380	94 839	64 236	157,1	67,7

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu w I półroczu w latach 2006-2008 (Min. Fin.)

Łączna kwota zobowiązań miast na prawach powiatu I półroczu w 2008 r. była niższa w porównaniu do zobowiązań zaciągniętych w I półroczu 2007r. o 3,8%. Zobowiązania zmniejszyły się we wszystkich rodzajach tytułów dłużnych, a najbardziej zobowiązania wymagalne o 32,3%.

Zobowiązania miast na prawach powiatu, to głównie zobowiązania wobec podmiotów krajowych i stanowiły one w I półroczu 2008 r. – 74,7% zobowiązań ogółem.

Zobowiązania ogółem i zobowiązania wymagalne ogółem miast na prawach powiatów w I półroczu w latach 2006-2008

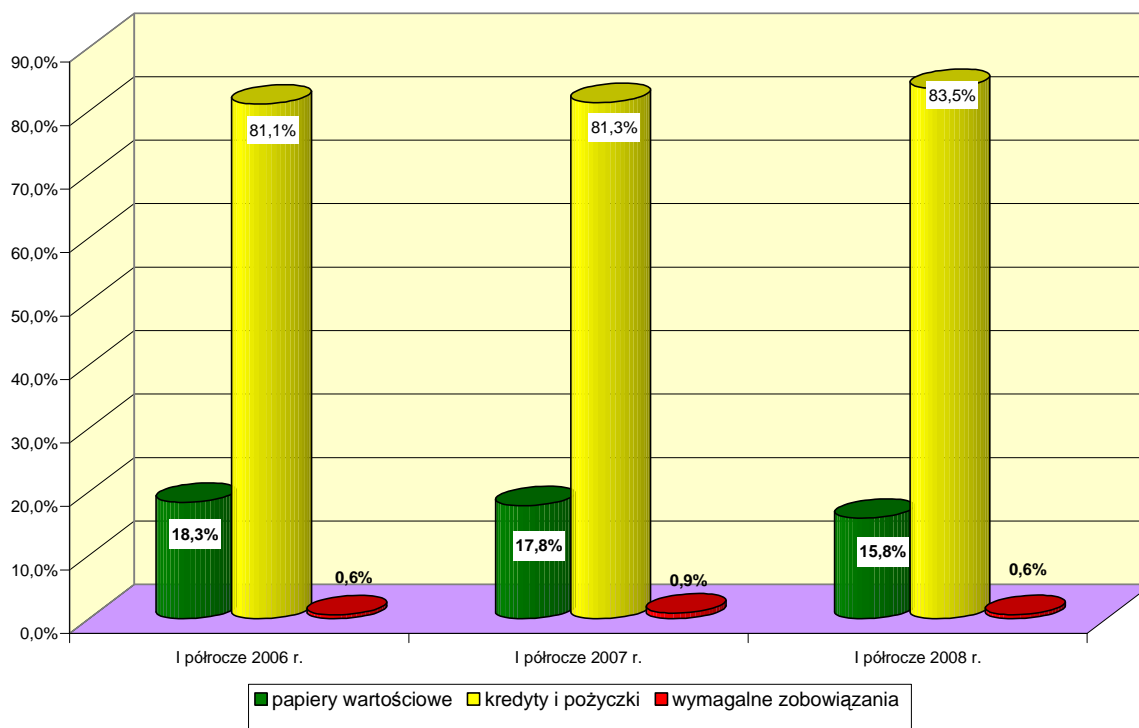

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu w I półroczu w latach 2006-2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. zobowiązania wymagalne w porównaniu do I półrocza 2007 r. zmniejszyły się o 14,1%. Zobowiązania te wynikają głównie ze zobowiązań z tytułu dostaw towarów i usług, które stanowiły 87,9% zobowiązań wymagalnych.

W strukturze zobowiązań miast na prawach powiatu w I półroczu w latach 2006-2008 największy udział stanowią kredyty i pożyczki. Ich udział w analizowanym okresie wynosił odpowiedni: 81,1%, 81,3% i 83,5%. Drugie miejsce w strukturze zobowiązań miast na prawach powiatu zajmują zobowiązania związane z emisją papierów wartościowych, których udział w zobowiązaniach ogółem miast na prawach powiatu zmniejszył się w I półroczu 2008 r. w porównaniu do I półrocza 2007 r. o 2 punkty procentowe. Natomiast udział zobowiązań wymagalnych w I półroczu 2008 r. zmniejszył się w odniesieniu do I półrocza 2007 r. o 32,3 punktu procentowego.

Struktura zobowiązań miast na prawach powiatu według tytułów dłużnych w I półroczu w latach 2006-2008

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu I półroczu w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Zobowiązania miast na prawach powiatu w I półroczu w latach 2006 – 2008 oraz relację zobowiązań do planowanych dochodów przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	I półrocze 2006 r.	I półrocze 2007 r.	I półrocze 2008 r.
1	2	3	4
Dochody ogółem miast na prawach powiatu (w tys. zł)	39 888 680	44 637 479	48 147 730
Zobowiązania miast na prawach powiatu (w tys. zł)	10 042 328	10 701 197	10 292 756

Wyszczególnienie	I półrocze 2006 r.	I półrocze 2007 r.	I półrocze 2008 r.
1	2	3	4
Zobowiązania JST związane z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej⁽¹⁾ (w tys. zł)	251 457	764 939	969 654
Relacja zobowiązań do dochodów planowanych ogółem (w %%)	25,2	24,0	21,4
Wskaźnik udziału zobowiązań bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej ⁽¹⁾ w dochodach planowanych ogółem (w %%)	24,5	22,3	19,4

1) do końca 2007 r. środki z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, od 2008 r. środki o których mowa w art. 5 ust 3 ustawy o finansach publicznych

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań ogółem miast na prawach powiatu w planowanych dochodach ogółem miast na prawach powiatu wyniósł 21,4% i w porównaniu do I półrocza 2007 r. był niższy o 2,6 punktu procentowego.

Natomiast wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych wyniósł w I półroczu 2008 r. 19,4% i był w porównaniu z I półroczem 2007 r. niższy o 2,9 punktu procentowego.

W I półroczu 2008 r., spośród 65 miast na prawach powiatu, 2 jednostki wykazały wskaźnik zadłużenia w przedziale 40%-50%. W żadnym mieście na prawach powiatu zobowiązania nie przekroczyły 50% planowanych dochodów, a w 75,3% wszystkich miast na prawach powiatu zobowiązania ogółem stanowiły mniej niż 30% dochodów.

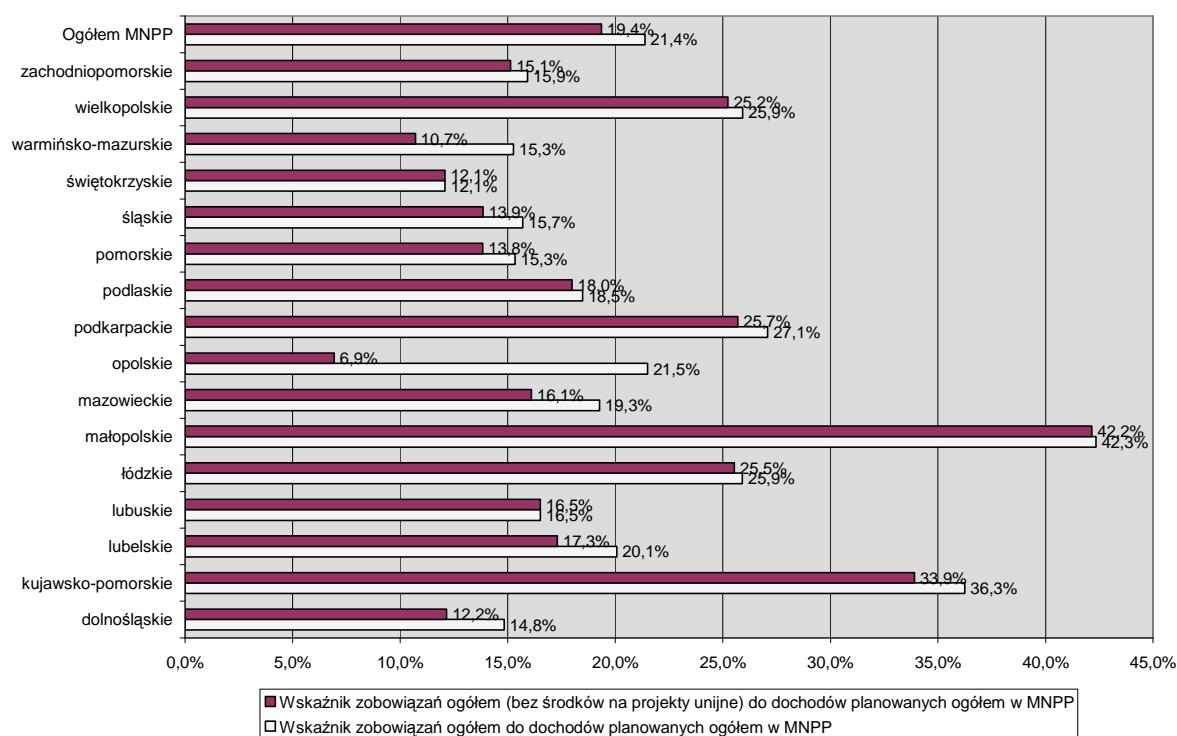
W łącznej liczbie 65 miast na prawach powiatu - w omawianym okresie - wszystkie jednostki wykazały zadłużenie.

Miasta na prawach powiatu według wysokości wskaźnika zadłużenia w I półroczu w latach 2006-2008 prezentuje poniższa tabela:

Lata	Wyszczególnienie	Liczba miast na prawach powiatu									
		ogółem	bez zobowiązań	zadłużonych	Wskaźnik zadłużenia						
					poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%
I półrocze 2006 r.	Liczba MNPP	65	0	65	10	23	21	10	1	0	0
	% MNPP	100	-	100,0	15,4	35,4	32,3	15,4	1,5	-	-
I półrocze 2007 r.	Liczba MNPP	65	0	65	6	22	25	9	3	0	0
	% MNPP	100	-	100,0	9,2	33,8	38,5	13,8	4,6	-	-
I półrocze 2008 r.	Liczba MNPP	65	0	65	9	24	16	14	2	0	0
	% MNPP	100	-	100,0	13,8	36,9	24,6	21,5	3,1	-	-

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Udział zobowiązań ogółem oraz zobowiązań ogółem bez środków na projekty unijne w planowanych dochodach ogółem w MNPP według województw w I połowie 2008 r.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2 kwartały 2008 r. (Min. Fin.)

W I połowie 2008 r. wskaźnik zadłużenia miast na prawach powiatu w układzie wojewódzkim kształtował się na poziomie od 12,1% do 42,3%. Najmniej zadłużonymi miastami na prawach powiatu - jak pokazuje powyższy wykres - były miasta na prawach powiatu województwa świętokrzyskiego, a najbardziej małopolskiego.

Kwota zobowiązań ogółem zrealizowanych przez miasta na prawach powiatu w I półroczu 2008 w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiła 806,5 zł (w I półroczu 2007 r. 836,2 zł).

Zbiorcze dane dotyczące zobowiązań ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca, zaciągniętych przez miasta na prawach powiatu przedstawione są w załączniku.

6. INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH WOJEWÓDZTW

Zobowiązania województw I półroczu w latach 2006-2008 przedstawia poniższa tabela:

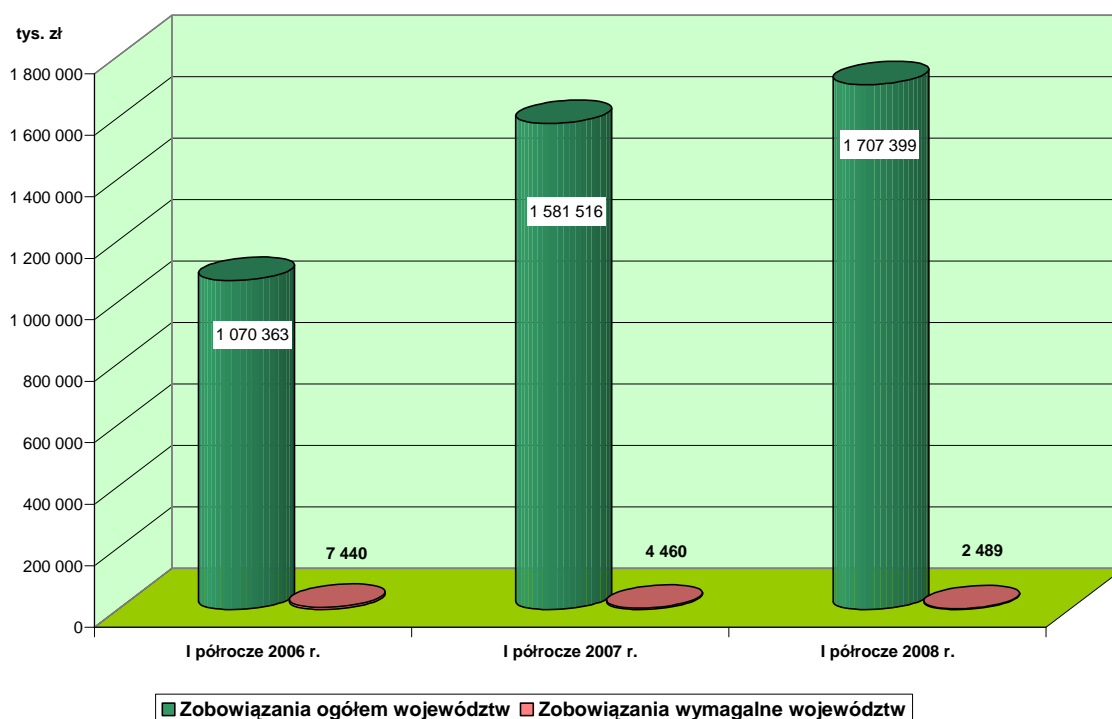
Wyszczególnienie	I półrocze			Dynamika	
	2006 r.	2007 r.	2008 r.	3:2	4:3
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Zobowiązania województw według tytułów dłużnych w tym:	1 070 363	1 581 516	1 707 399	147,8	108,0
papiery wartościowe	195 500	226 900	181 100	116,1	79,8
kredyty i pożyczki	867 423	1 350 156	1 523 810	155,7	112,9
wymagalne zobowiązania	7 440	4 460	2 489	59,9	55,8

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw w I półroczu w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Łączna kwota zobowiązań województw w I półroczu w 2008 r. była wyższa w porównaniu do zobowiązań zaciągniętych w I półroczu 2007 r. o 8,0%. Tempo wzrostu zadłużenia w I półroczu 2008 r. w odniesieniu do I półrocza 2007 r. było mniejsze o 39,8 punktu procentowego, od tempa wzrostu zadłużenia, które było w I półroczu 2007 r. w odniesieniu do I półrocza 2006 r. Wśród tytułów dłużnych województw w I półroczu 2008 r. w odniesieniu do I półrocza 2007 r. wzrosły wyłącznie kredyty i pożyczki – o 12,9%.

W I półroczu 2008 r. zobowiązania województw wyniosły 1.707.399 tys. zł i w 85,4% były to zobowiązania wobec podmiotów krajowych

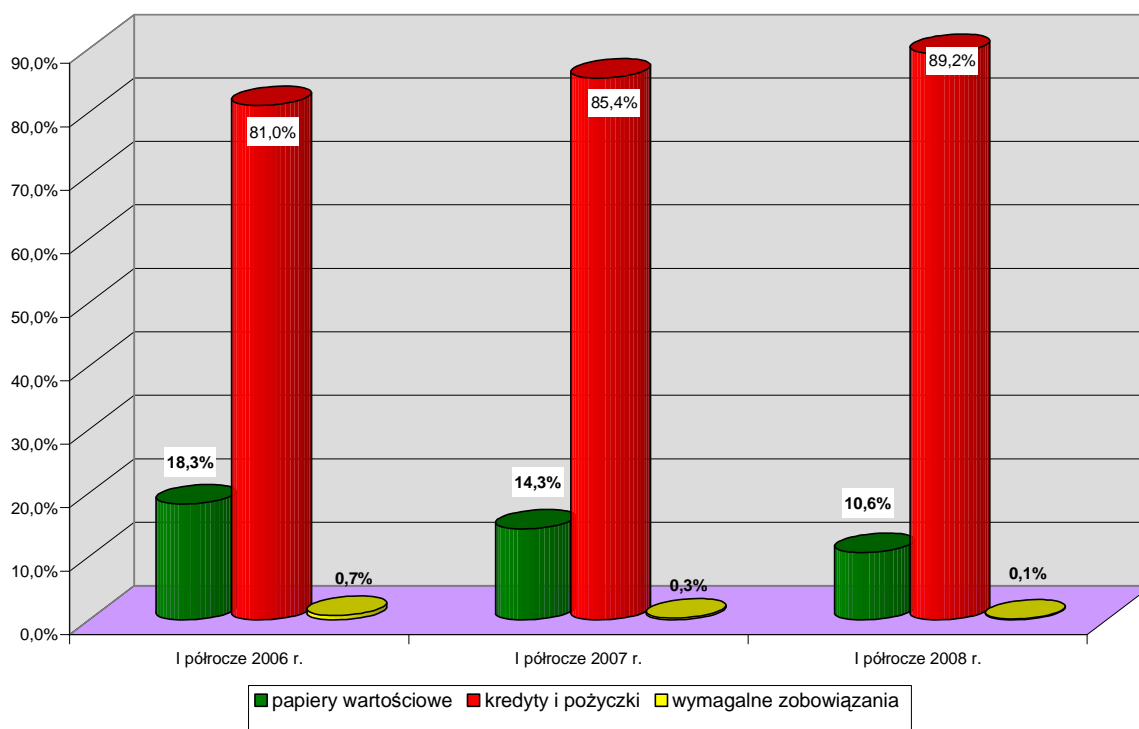
Zobowiązania ogółem i zobowiązania wymagalne ogółem województw w I półroczu w latach 2006-2008

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województwach za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. 38,6% zobowiązań wymagalnych stanowiły zobowiązania z tytułu dostaw towarów i usług.

Struktura zobowiązań województw według tytułów dłużnych w I półroczu w latach 2006-2008

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W strukturze zobowiązań województw w I półroczu w latach 2007-2008 widoczny jest wzrost udziału kredytów – o 3,8 punktu procentowego, natomiast udział emisji papierów wartościowych i zobowiązań wymagalnych uległ zmniejszeniu odpowiednio o 3,7 punktu procentowego i 0,2 punktu procentowego.

Zobowiązania województw w I półroczu w latach 2006 – 2008 oraz relację zobowiązań do planowanych dochodów przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	I półrocze 2006 r.	I półrocze 2007 r.	I półrocze 2008 r.
1	2	3	4
Dochody ogółem województw (w tys. zł)	8 989 725	10 330 552	16 862 255
Zobowiązania województw (w tys. zł)	1 070 363	1 581 516	1 707 399
Zobowiązania JST związane z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej⁽¹⁾ (w tys. zł)	448 896	843 046	523 332
Relacja zobowiązań do dochodów planowanych ogółem (w %%)	11,9	15,3	10,1
Wskaźnik udziału zobowiązań bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej ⁽¹⁾ w dochodach planowanych ogółem (w %%)	6,9	7,1	7,0

1) do końca 2007 r. środki z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, od 2008 r. środki o których mowa w art. 5 ust 3 ustawy o finansach publicznych

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. wskaźnik zadłużenia liczony jako udział zobowiązań ogółem województw w planowanych dochodach ogółem wyniósł 10,1% i w porównaniu do 2006 r. był niższy o 5,2 punktu procentowego.

Natomiast wskaźnik zadłużenia bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków unijnych w dochodach planowanych ogółem wyniósł w I półroczu 2008 r. 7,0% i był w porównaniu z I półrocza 2007 r. niższy - o 0,1 punktu procentowego.

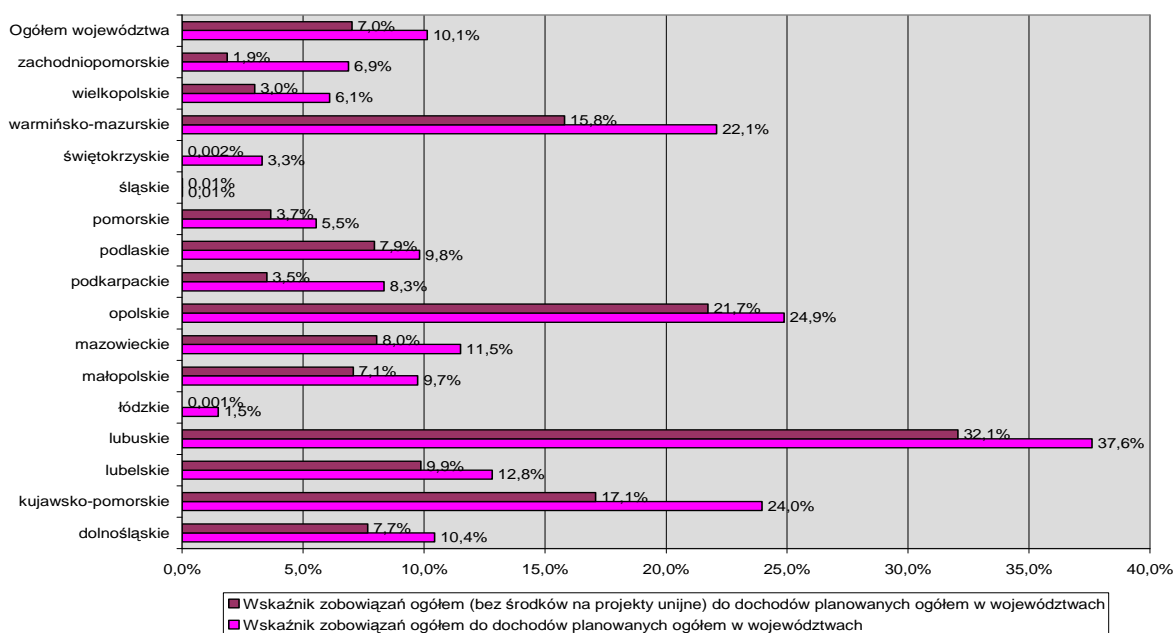
W I półroczu 2008 r., spośród 16 województw, 1 jednostka wykazała wskaźnik zadłużenia w przedziale 30%-40%. W żadnym województwie zobowiązania nie przekroczyły 40% planowanych dochodów, a w 15 województwach zobowiązania ogółem stanowiły mniej niż 30% dochodów.

Województwa według wysokości wskaźnika zadłużenia w I półroczu w latach 2006-2008 prezentuje poniższa tabela:

Lata	Wyszczególnienie	Liczba województw										
		ogółem	bez zobowiązań	zadłużonych	Wskaźnik zadłużenia							
					poniżej 10%	10%-20%	20%-30%	30%-40%	40%-50%	50%-60%	powyżej 60%	
I półrocze 2006 r.	Liczba województw	16	0	16	4	7	4	1	0	0	0	
	% województw	100	-	100,0	25,0	43,8	25,0	6,3	-	-	-	
I półrocze 2007 r.	Liczba województw	16	0	16	2	6	5	3	0	0	0	
	% województw	100	-	100,0	12,5	37,5	31,3	18,8	-	-	-	
I półrocze 2008 r.	Liczba województw	16	0	16	9	3	3	1	0	0	0	
	% województw	100	-	100,0	56,3	18,8	18,8	6,3	-	-	-	

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Udział zobowiązań ogółem oraz zobowiązań ogółem bez środków na projekty unijne w planowanych dochodach ogółem według województw w I połowie 2008 r.

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województwach za 2 kwartały 2008 r. (Min. Fin.)

W I połowie 2008 r. wskaźnik zadłużenia w województwach kształtował się na poziomie od 0,01% do 37,6%. Najmniej zadłużonym województwem - jak pokazuje powyższy wykres - było województwo śląskie, a najbardziej lubuskie.

Kwota zobowiązań ogółem zrealizowanych przez województwa w I półroczu 2008 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 44,8 zł (w I półroczu 2007 r. 41,5 zł).

Zbiorcze dane dotyczące zobowiązań ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca, zaciągniętych przez województwa przedstawione są w załączniku.

7. INFORMACJA O STANIE ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH ZWIĄZKÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

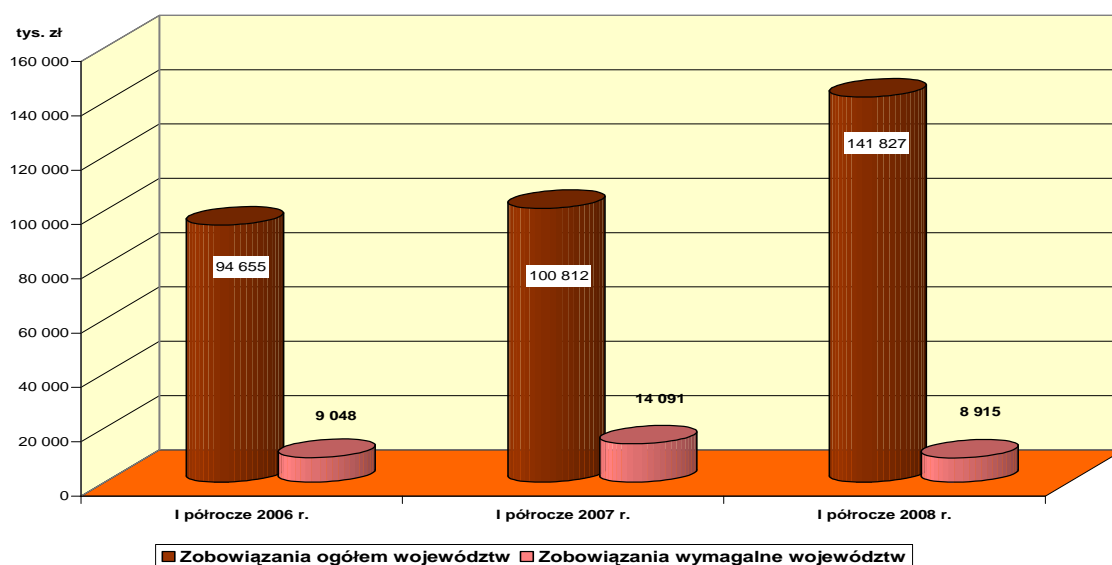
Zobowiązania związków jednostek samorządu terytorialnego I półroczu w latach 2006-2008 przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	I półrocze			Dynamika	
	2006 r.	2007 r.	2008 r.	3:2	4:3
	tys. zł			%%	
1	2	3	4	5	6
Zobowiązania związków jednostek samorządu terytorialnego według tytułów dłużnych w tym:	94 655	100 812	141 827	106,5	140,7
papiery wartościowe			34	-	-
kredyty i pożyczki	85 607	86 721	132 672	101,3	153,0
wymagalne zobowiązania	9 048	14 091	8 915	155,7	63,3

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów związków jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

Łączna kwota zobowiązań związków jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w 2008 r. była wyższa w porównaniu do zobowiązań zaciągniętych w I półroczu 2007 r. o 40,7%. W I półroczu 2008 r. zobowiązania związków wyniosły 141.827 tys. zł i były to zobowiązania wobec podmiotów krajowych

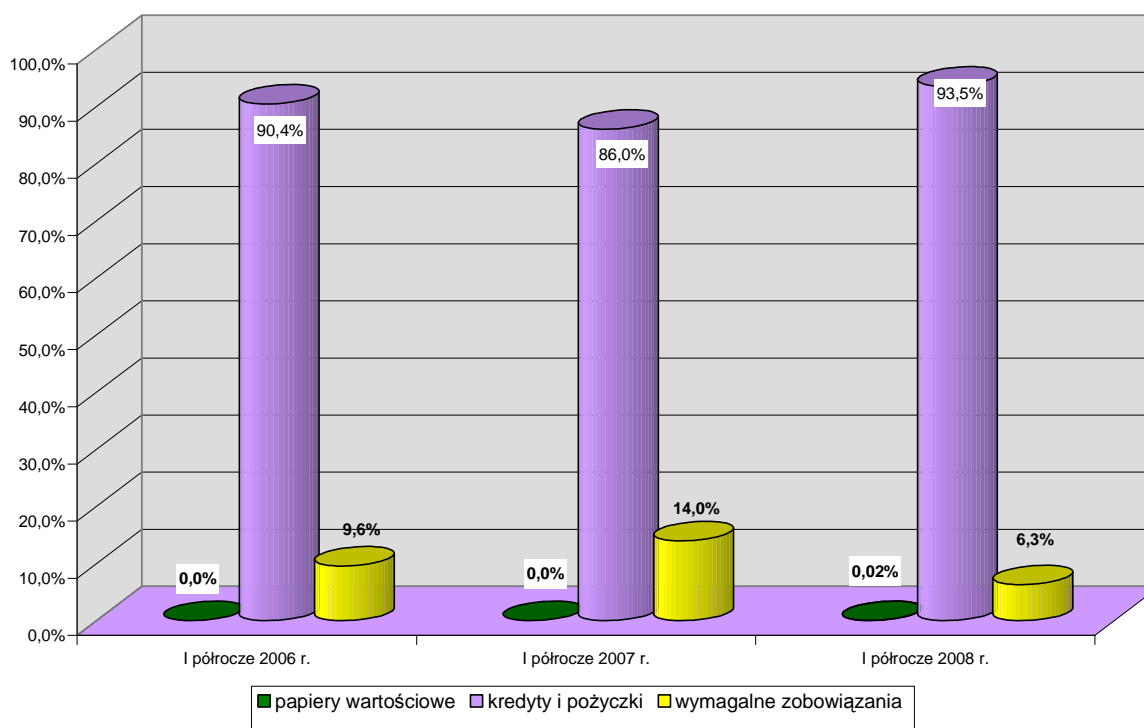
Zobowiązania ogółem i zobowiązania wymagalne ogółem związków jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w latach 2006-2008

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów związków jednostek samorządu terytorialnego za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W I półroczu 2008 r. 98,6% zobowiązań wymagalnych stanowiły zobowiązania z tytułu dostaw towarów i usług.

Struktura zobowiązań związków jednostek samorządu terytorialnego według tytułów dłużnych w I półroczu w latach 2006-2008

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów województw za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

W strukturze zobowiązań związków jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w latach 2007-2008 widoczny jest wzrost udziału kredytów – o 7,5 punktu procentowego, natomiast udział zobowiązań wymagalnych uległ zmniejszeniu o 7,7 punktu procentowego.

Zobowiązania związków jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu w latach 2006 – 2008 oraz relację zobowiązań do planowanych dochodów przedstawia poniższa tabela.

Wyszczególnienie	I półrocze 2006 r.	I półrocze 2007 r.	I półrocze 2008 r.
1	2	3	4
Dochody ogółem związków JST (w tys. zł)	867 834	838 310	1 134 109
Zobowiązania związków JST (w tys. zł)	94 654	100 812	141 827
Zobowiązania JST związane z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej¹⁾ (w tys. zł)	29 304	15 411	89 775
Relacja zobowiązań do dochodów planowanych ogółem (w %%)	10,9	12,0	12,5
Wskaźnik udziału zobowiązań bez zobowiązań związanych z realizacją programów i projektów realizowanych z udziałem środków z Unii Europejskiej ¹⁾ w dochodach planowanych ogółem (w %%)	7,5	10,2	4,6

1) do końca 2007 r. środki z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, od 2008 r. środki o których mowa w art. 5 ust 3 ustawy o finansach publicznych

Źródło: Sprawozdania roczne z wykonania budżetów związków jednostek samorządu terytorialnego za 2 kwartały w latach 2006 - 2008 (Min. Fin.)

8. WNIOSKI DOTYCZĄCE STANU ZOBOWIĄZAŃ WEDŁUG TYTUŁÓW DŁUŻNYCH JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Analiza stanu zobowiązań według tytułów dłużnych jednostek samorządu terytorialnego wskazuje, że:

1. Łączna kwota zadłużenia wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu 2008 r. wynosiła 23.623.134 tys. zł i w porównaniu do stanu zobowiązań tych jednostek w I półroczu 2007 r. wzrosła o 0,8%.
2. Relacja zobowiązań ogółem do planowanych dochodów ogółem w I półroczu 2008 r. wyniosła, dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego 16,5%, natomiast dla:
  - gmin 15,1%,
  - powiatów 14,0%,
  - miast na prawach powiatu 21,4%,
  - województw 10,1%
  - związki jednostek samorządu terytorialnego – 12,5%.
3. W I półroczu 2008 r. w łącznej kwocie zobowiązań największy udział miały miasta na prawach powiatu (43,6%) oraz gminy (38,9%). Natomiast udział powiatów i województw stanowił odpowiednio 10,3% i 7,2%.
4. Kwota zobowiązań wymagalnych wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w I półroczu 2008 r. była o 24,6% niższa od kwoty tych zobowiązań w I półroczu 2007 r.
5. Wykonane przez wszystkie jednostki samorządu terytorialnego wydatki na obsługę długu zwiększyły się z 436.581 tys. zł w I półroczu 2007 r. do 574.813 tys. zł w I półroczu 2008 r., tj. o 17,0%.
6. W I półroczu 2008 roku zadłużonych było 94,6% wszystkich jednostek samorządu terytorialnego.

Spośród 2.413 gmin, 15 jednostek wykazało w swoich sprawozdaniach zadłużenie, które w relacji do dochodów planowanych przekraczało wskaźnik 50%, wśród nich 2 gminy przekroczyły wskaźnik 60%.

W I półroczu 2008 r. 83,1% wszystkich powiatów miało wskaźnik zadłużenia mniejszy niż 30%, jednocześnie wskaźnik zadłużenia wyższy niż 50% wykazały 3 powiaty. Żaden powiat nie przekroczył wskaźnika 60%.

W grupie miast na prawach powiatu w omawianym okresie wszystkie jednostki w swoich sprawozdaniach wykazały zadłużenie, z czego 2 miasta znalazły się w przedziale pomiędzy 40%-50%.

Wszystkie województwa w omawianym okresie wykazały zobowiązania, jednak żadne nie przekroczyło poziomu 40%.

7. Wynikające z opracowania dane, dotyczące zadłużania się jednostek samorządu terytorialnego, wskazują, że zbiorczo stan zobowiązań nie zagraża sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego, natomiast w jednostkowych przypadkach wysokie zobowiązania mogą mieć wpływ na płynność finansową tych jednostek (zadłużanie się tych jednostek wymaga dalszego monitorowania).

9. SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

- Zbiornicze dane dotyczące zobowiązań poszczególnych rodzajów jednostek samorządu terytorialnego za 2 kwartały w latach 2006 – 2008.
- Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego według województw za 2 kwartały 2008 r.
- Informacja z wykonania budżetów jednostek samorządu terytorialnego za 2 kwartały 2008 r.
- Informacja z wykonania budżetów gmin za 2 kwartały 2008 roku.
- Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań gmin według województw za 2 kwartały 2008 r.
- Informacja z wykonania budżetów powiatów za 2 kwartały 2008 roku.
- Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań w poszczególnych powiatach za 2 kwartały 2008 roku.
- Informacja z wykonania budżetów miast na prawach powiatu za 2 kwartały 2008 roku.
- Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań w poszczególnych miastach na prawach powiatu za 2 kwartały 2008 roku.
- Informacja z wykonania budżetów województw za 2 kwartały 2008 roku.
- Zestawienie dochodów, wydatków, wyniku oraz zobowiązań w poszczególnych województwach za 2 kwartały 2008 roku.
- Informacja z wykonania budżetów związków jednostek samorządu terytorialnego za 2 kwartały 2008 roku.